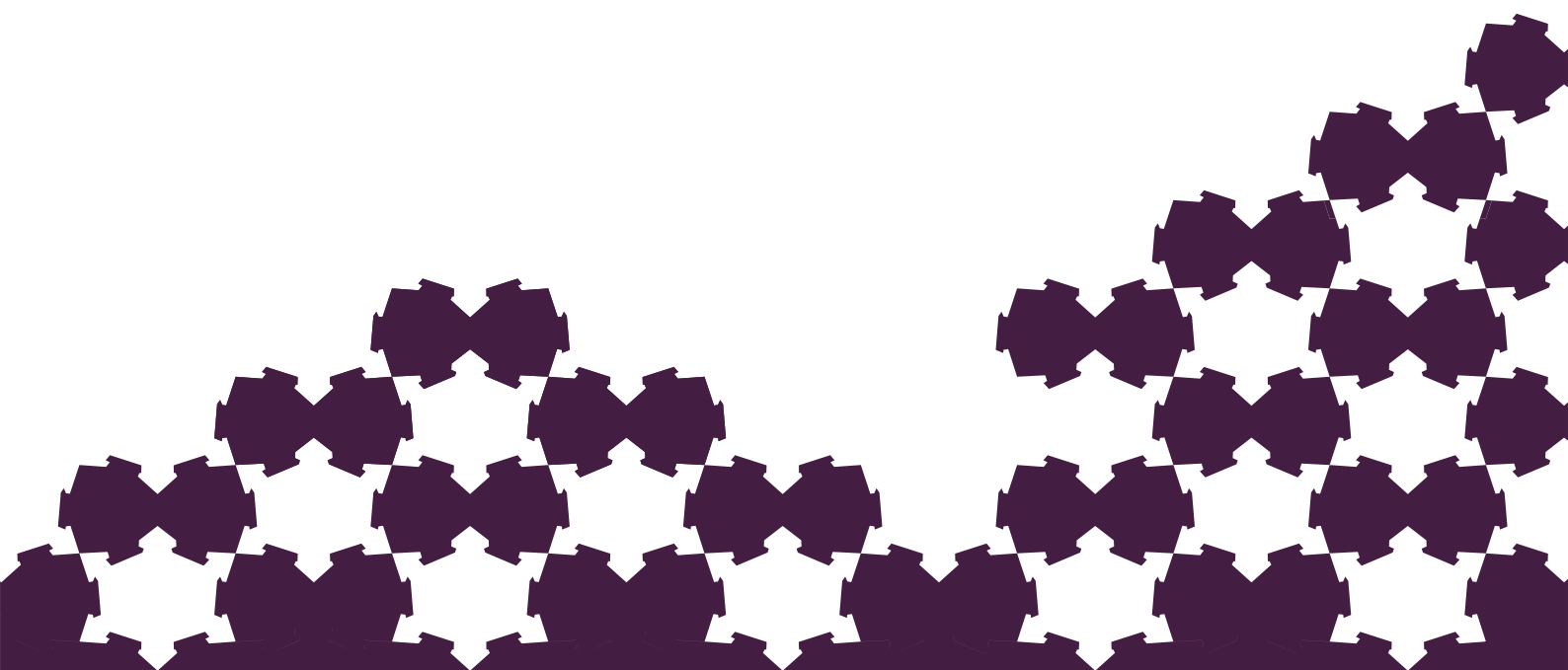

Handhavingsplan 2023

Maatwerkvoorzieningen Sociaal Domein Gooise Meren

Kerngegevens

Afdeling	Mens en Omgeving
Datum	28 februari 2023
Behandeling	College
Auteur	Frank de Groot i.s.m. Handhaving-USD/Sociale Recherche

Inhoudsopgave

Inleiding	4
H 1 Uitvoering van handhaving Participatiewet 2023	6
H 2 Uitvoering van handhaving Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet 2023	10
Bijlage / jaarbeeld 2022	13

Inleiding

Ten geleide

Het voorliggende Handhavingsplan 2023 Maatwerkvoorzieningen Sociaal Domein Gooise Meren beschrijft de lokale handhaving in Gooise Meren op gebied van de Participatiewet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdwet. In dit plan wordt de uitvoering 2023 beschreven alsook gerapporteerd over de periode 2022¹.

Bij handhaving binnen het sociaal domein gaat het om het voorkomen en bestrijden van oneigenlijk gebruik en misbruik van uitkeringen en maatwerkvoorzieningen die aan individuele inwoners worden toegekend. Het voorkomen van voorzieningen waar geen recht op bestaat is niet alleen belangrijk uit oogpunt van kostenbeheersing, maar ook voor het behouden van maatschappelijk draagvlak onder de voorzieningen. De werkwijze van handhaven in Gooise Meren is sinds een aantal jaren verbreed van de Participatiewet naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet (Jw), zodat er voor de handhavers binnen de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein één integraal handhavingskader geboden wordt.

Handhavingsplan 2023

De werkwijze van handhaving zoals deze wordt beschreven is een voortzetting van onze reeds bestaande werkwijze. Daar waar wijzigingen of ontwikkelingen aan de orde zijn worden deze ook beschreven. De indeling van het handhavingsplan is als volgt:

- In de inleiding worden enkele algemene kenmerken van handhaving beschreven.
- In hoofdstuk 1 van dit Handhavingsplan 2023 beschrijven wij onze werkwijze van handhaven in 2023 bij de Participatiewet (hierna: P-wet).
- In hoofdstuk 2 beschrijven wij onze werkwijze van handhaven bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (hierna: Wmo) en de Jeugdwet (hierna: Jw).
- In de bijlage bij dit handhavingsplan voegen wij een terugblik op 2022 met een beschrijving van de verrichte werkzaamheden.

Participatiewet

In de Fraudeverordening Participatiewet Gooise Meren 2016 is bepaald dat het college jaarlijks een controleplan aan de gemeenteraad aanbiedt met daarin het te voeren beleid op gebied van handhaving, bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de P-wet, de loaw² en de loaz³. Waar wij in dit plan spreken over de P-wet, bedoelen we ook de loaw en de loaz.

Zorgwetten

In de Wmo en de Jw zijn –anders dan in de P-wet- geen bepalingen opgenomen over het opstellen van een handhavingsplan. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) wijst er op dat ook deze zorgwetten risico's kennen op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik. Gooise Meren heeft sinds enkele jaren (als eerste gemeente in de regio) de werkwijze van handhaven verbreed naar de zorgwetten. Er zijn toezichthouders aangesteld voor Wmo en Jw. Ook is Gooise Meren sinds 2020 aangesloten bij het IKZ⁴.

---

¹ In het Handhavingsplan 2023 is niet opgenomen de eigenstandige verslaglegging van de Sociale Recherche en de Regio op gebied van de daar belegde taken op gebied van toezicht en handhaving binnen het sociaal domein. Die verslaglegging wordt (jaarlijks) aan uw raad aangeboden en gepubliceerd op de gemeentelijke website en op de Regio-website <https://www.wmotoezichtgv.nl/>.

² Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

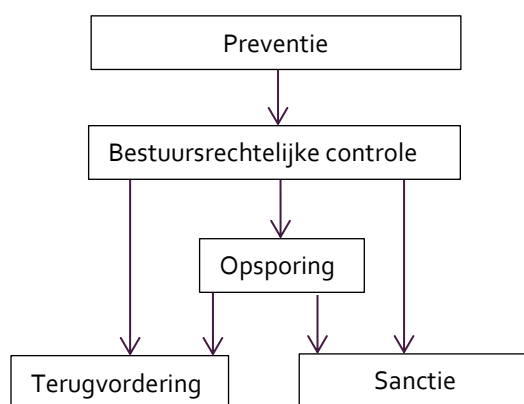
³ Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

⁴ Het Informatie Knooppunt Zorgfraude is een samenwerking van negen partners –o.a. VNG, de NL Zorgautoriteit Nza, Zorgverzekeraars NL en het OM- die gezamenlijk zorgfraude bestrijden.

Onze Wmo/Jw consulenten zijn geschoold in fraude-alertheid. Het (poort)proces bij aanvragen voor een Persoonsgebonden budget (PGB) is uitgebreid met een rechtmatigheidstoets door de toezichthouder, net zoals dat in de Participatiewet reeds wordt gedaan.

Structuur

Handhaving vindt plaats in een keten van taken en functies. Bij handhaving heeft preventie altijd de voorkeur. Omdat preventie niet toereikend is om alle risico's uit te sluiten, blijft bestuursrechtelijke controle (toezicht) nodig. Controles kunnen risico- of signaalgestuurd zijn. Bij vermoeden van ernstige fraude, kan strafrechtelijke opsporing door de Sociale Recherche Gooi en Vechtstreek nodig zijn. Waar financieel nadeel is ontstaan, wordt in principe terugvordering ingesteld. Daarnaast worden ook bestuurlijke of strafrechtelijke sancties opgelegd. In onderstaand schema wordt de structuur weergegeven:

Het speerpunt voor handhaving en toezicht binnen de USD betreft preventie: het (zoveel mogelijk) voorkomen dat er ten onrechte voorzieningen worden betaald en/of dat fraude wordt gepleegd. Daarom wordt handhaving reeds ingezet aan de voorkant van het proces bij zowel verstrekken van (bijstands)uitkeringen als ook bij Wmo en Jw-voorzieningen.

Bij toegekende voorzieningen kan ook achteraf worden gehandhaafd, wanneer bij controle/onderzoek blijkt dat geen recht bestaat op de voorziening. In zaken waarin het schenden van de inlichtingenplicht is vastgesteld, wordt terugvordering op grond van de wetgeving verplicht ingezet. Het terugvorderen van te veel of ten onrechte verstrekte gelden kent moeilijkheden, omdat het geld vaak al is uitgegeven en omdat er weinig of geen capaciteit aanwezig is voor terugbetalingen.

Verbreiding

De Uitvoeringsdienst Sociaal Domein hanteert een integrale handhaving. Naast handhaving van de Participatiewet worden ook de zorgwetten meegenomen in de handhaving. Er zijn daartoe trainingen en cursussen gevolgd om de kennis van de zorgwetten op niveau te krijgen bij handhaving en bij de sociale recherche. Daarnaast is samenwerking ontwikkeld met de VNG, de SVB, de Regio en andere relevante partijen om handhaving in een breder verband te zetten.

Intern is de positie van handhaving verankerd in werkprocessen, zodat aan de voorkant kritisch wordt meegekeken naar nieuwe aanvragen. Er zijn toezichthouders aangesteld voor de Wmo en de Jw. Met de VNG zijn richtlijnen opgesteld en is samenwerking ontwikkeld met alle relevante partijen bij het IKZ.

1 Uitvoering van handhaving Participatiewet

1.1 Inleiding

Een goede controle op de rechtmatigheid van de aangevraagde en verstrekte bijstandsuitkeringen draagt bij aan het draagvlak onder dit systeem, dat is gefundeerd op het solidariteitsbeginsel. Dit betekent dat er zowel aan de voorkant als aan de achterkant van het proces efficiënt moet worden gehandhaafd. Bij nieuwe aanvragen voor een bijstandsuitkering is handhaving betrokken. Ook is handhaving betrokken bij het voorlichten van nieuwe klanten op het gebied van rechten en plichten in de Participatiewet. Verder is handhaving, vaak in samenwerking met de regionale Sociale Recherche, verantwoordelijk voor het onderzoeken van fraudesignalen die binnen komen uit zowel interne als externe bronnen. In dit hoofdstuk beschrijven wij de handhavingswerkzaamheden in volgorde van preventie, controle en terugvorderen/sanctioneren.

1.2 Preventie

Voorlichting

Wij voorzien in voorlichting door middel van gesprekken, folders en een overzicht van rechten en plichten op de website van de gemeente. Bij de uitkeringsintake worden de rechten en plichten door de consulent uitgelegd en dat wordt ook vastgelegd in de interne rapportage. Ook in de toekenningsbeschikking wordt gewezen op de rechten en plichten. Om er zeker van te zijn dat de inwoner kennis kan nemen van de rechten en plichten voegen wij een overzicht daarvan als bijlage bij de beschikking.

Onze preventieve aanpak bestaat ook uit een periodieke nieuwsbrief 'Gewoon Meedoen' voor gebruikers van onze voorzieningen. Daarin wijzen we hen op nieuwe ontwikkelingen, wetswijzigingen en veranderingen in rechten of plichten. In 2023 doen wij een pilot van groepsbijeenkomsten om nog meer zekerheid te hebben bij het overbrengen van de informatie. Deze werkwijze is al voor de coronapandemie geïntroduceerd, maar deze is wegens de coronapandemie onvoldoende toegepast kunnen worden.

Quickscan

Uitkeringen kunnen worden toegekend wanneer de aanvrager voldoet aan bepaalde voorwaarden en omstandigheden. Die moeten op basis van verifieerbare gegevens worden aangetoond. Uitkeringsaanvragen worden op juistheid en volledigheid beoordeeld door de consulenten. Op elke nieuwe uitkeringsaanvraag voeren de handhavers daarnaast ook een handhavingsgerichte quickscan uit. Gegevens worden verkregen uit de basisadministratie, landelijke informatiesystemen en via openbare bronnen op het internet. Waar gegevens niet verifieerbaar zijn, stelt de gemeente zelf onderzoek in. Bijvoorbeeld door een huisbezoek af te leggen om te controleren of iemand ook daadwerkelijk woont op het opgegeven adres. Met deze controles aan het begin van een uitkeringsdossier is de zogeheten poortwachtersfunctie geborgd.

1.3 Bestuursrechtelijke controle

Controle vindt plaats gedurende de looptijd van een bijstandsdossier: bij de aanvraag, tijdens de looptijd van de uitkering en bij beëindiging van de uitkering. Bij controle wordt gebruik gemaakt van bestuurlijke bevoegdheden die nodig zijn om het recht, de duur en de hoogte van de uitkering vast te stellen. Hierna worden de vormen van controle beschreven.

Controlemethodiek en ethiek

Wij hechten aan rechtsbescherming. Controles vinden plaats met inachtneming van de Algemene Wet Bestuursrecht, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere wettelijke bepalingen. De controleprotocollen zijn zodanig ingericht dat recht wordt gedaan aan de beginselen van proportionaliteit (de juiste verhouding tussen het controledoel en het controlemiddel) en subsidiariteit (de minst ingrijpende weg). De wettelijke waarborgen worden in acht genomen, zoals het mededelen van rechten en plichten bij huisbezoek en de legitimatieplicht van de controlerende ambtenaar.

Huisbezoeken in het kader van de Wet Huisbezoeken hebben vooral betrekking op situaties ter verificatie van de verstrekte gegevens. Er is geen vermoeden van fraude maar wel moet de woon- en/of leefsituatie worden vastgesteld omdat dit bepalend is voor het recht op bijstand en/of de hoogte van de uitkering.

Bij terugvorderingen –die worden opgelegd na geconstateerde fraude- houden wij rekening met de (inkomens)situatie van het huishouden; zie verder bij paragraaf 1.5.

Bestandskoppeling

Vanuit het Inlichtingenbureau⁵ krijgen gemeenten uit gekoppelde overheidsgegevens de samenloopsignalen van de bijstandsuitkering met onder meer autobezit van de betrokkene, andere inkomsten, andere uitkering, detentie en vermogen. Deze signalen worden vergeleken met onze eigen cliëntgegevens en zo nodig wordt een onderzoek ingesteld als de gegevens niet bekend of 'sluitend' zijn. Daarnaast is de uitkeringsadministratie gekoppeld aan de basisregistratie personen.

Themacontroles 2023

In 2023 wordt een themacontrole uitgevoerd onder de titel 'Ken je klant' in een samenwerking van handhaving, de USD-consulenten en de Sociale Recherche. Dit betreft een pilot van het verrichten van onderzoeken naar de situatie van klanten die al wat langere tijd niet zijn gesproken. Voor de klant is het van belang om de juiste dienstverlening te ontvangen waarin de voorzieningen goed aansluiten op de situatie/hulpvraag van de persoon. Vanuit handhaving gezien kan zo'n 'update' van belang zijn om te weten of de gemeentelijke voorziening(en) nog doelmatig en rechtmatig worden verstrekt. De ervaringen die met de pilot worden opgedaan zullen worden geëvalueerd en betrokken in de uitvoeringspraktijk.

Signaalgestuurde controle

Interne of externe fraudesignalen (bijvoorbeeld meldingen van de politie of van inwoners) worden geregistreerd en beoordeeld door handhavers. Waar vermoedens ontstaan dat de cliënt de gemeente over relevante feiten en omstandigheden niet, onjuist of onvolledig heeft geïnformeerd wordt een onderzoek ingesteld. Bij controles die plaatsvinden op basis van ontvangen signalen is het van belang om in breed verband onderzoek te kunnen doen. Zie verder bij paragraaf 1.7.

1.4 Opsporing

De Sociale Recherche Gooi en Vechtstreek is verantwoordelijk voor het opsporen en stoppen van bijstandsfraude en andere sociale voorzieningen. De bij de Sociale Recherche aangesloten gemeenten zijn Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdmeren en Diemen. De Sociale Recherche kan zowel bestuursrechtelijke zaken als strafrechtelijke zaken in onderzoek nemen in dit werkgebied. Gooise Meren bekostigt jaarlijks 760 uren voor SR-inzet.

---

⁵ Stichting Inlichtingenbureau is een dienstverlenende organisatie die door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is opgericht. Het inlichtingenbureau verwerkt gegevens over burgers die gebruik maken van regelingen en voorzieningen, bijvoorbeeld op het gebied van werk en inkomen, de Wmo en jeugdzorg.

De landelijke 'Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude' geeft aan wanneer strafrechtelijk onderzoek uitgevoerd moet worden. Boven een vermeend benadelingsbedrag van € 50.000,- wordt altijd strafrechtelijk onderzoek ingesteld, en bij bijzondere – zwaarwegende- omstandigheden kan dit ook vanaf €20.000,-.

Er is periodiek casuoverleg tussen de gemeentelijke (bestuurlijke) handhavers en de Sociale Recherche, zodat een sluitende aanpak ontstaat. In verband met haar specifieke deskundigheid verleent de Sociale Recherche op basis van haar toezichthoudend mandaat ook bijstand en ondersteuning aan de gemeentelijke handhaver of kan een (ingewikkelde) casus in de bestuursrechtelijke fase overnemen.

1.5 Terugvordering

De Participatiewet bevat bepalingen over terug- en invordering. Terugvordering wordt ingesteld volgens de wettelijke voorschriften en de lokale beleidsregels 'terug- en invordering sociale zekerheidswetten'. Wanneer de klant (bewust of onbedoeld) verzuimt de juiste informatie te verschaffen schrijft de wet voor dat het gehele bedrag van ten onrechte verstrekte uitkering teruggevorderd moet worden. De inkomensondergrens is door de wet bepaald op 95% van de voor dat huishouden geldende bijstandsnorm.

Daarbij heeft de gemeente wel ruimte voor de menselijke maat en mogelijkheden (vastgesteld in de lokale beleidsregels) om bij het bepalen van de aflossingscapaciteit rekening te houden met de situatie van de betrokken persoon/huishouden, en zo een passend maandbedrag te bepalen.

1.6 Sanctioneren

Met ingang van 1 januari 2017 is de wijziging van de 'Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving' (in de wandelgangen genaamd 'fraudewet') in werking getreden. Deze wet geldt voor alle sociale wetgeving. De wet verplicht tot het opleggen van een boete waar de inlichtingenplicht is overtreden.

Sinds 2021 is duidelijk geworden dat het opleggen van boetes discutabel is omdat het aantonen van het bewust schenden van de inlichtingenplicht zeer moeilijk te onderbouwen en bewijsbaar is. Bovendien heerst er steeds meer een kritische houding naar het 'afstraffen' van inwoners door de 'hardheid' van de P-wet, die naar verwachting later in 2023 daarop wordt aangepast. Het kabinet wil niet langer het beleid voeren om iemand die in de fout gaat standaard een boete te geven. In plaats daarvan wil het kabinet naar een systeem om bij de handhaving rond uitkeringen en andere sociale regelingen een passende sanctie op te leggen. Het wordt mogelijk om iemand vaker een waarschuwing op te leggen dan nu het geval is.

In 2022 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) de inlichtingenplicht beperkter geïnterpreteerd dan voorheen werd gedaan: wie (voor bijstandsverlening) noodzakelijke gegevens niet inlevert, schendt niet persé de *inlichtingen*plicht maar de *medewerkings*plicht. In dat geval is de bestuurlijke boete niet van toepassing. Met deze uitspraak en de verwachte wetswijziging houden wij rekening – ook in 2023. Ten onrechte uitbetaalde bijstand wordt teruggevorderd; zie ook in paragraaf 1.5.

1.7 Adresfraude en ondermijning

De handhavers zijn betrokken bij de interne werkgroep 'adresfraude en ondermijning', in samenwerking met de afdelingen Burgerzaken, Vergunning Toezicht en Handhaving, en Openbare Orde en Veiligheid. Alle adresonderzoeken bij Burgerzaken worden gecheckt door handhaving of er sprake is van bijstandsverstrekking op dat adres.

Wij werken aan een aanpak tegen ondermijning. Bij (vermoedens van) onregelmatigheden wordt door handhaving een rechtmatigheidsonderzoek ingesteld. Een adresonderzoek wordt ingesteld na een melding van het LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude) of op basis van andere signalen vanuit contacten met (interne) afdelingen of met externe partijen (o.m. de politie). Er wordt frequent overleg gevoerd met de betrokken interne afdelingen en externe partijen over adresfraude en ondermijnende activiteiten.

1.8 Onderzoek

Wij onderzoeken welke inzet van handhaven het best rendeert zowel op lokaal niveau als ook in het regionale samenwerkingsverband. Het lokale handhavingsproces is sinds 2021 kwetsbaar omdat het werk geruime tijd is uitgevoerd door slechts 1 medewerker (na het vertrek van een handhaver naar een werkkring elders). In 2022 is de uitvoering tijdelijk ondersteund met een inhuurkracht. Wij onderzoeken in 2023 de effectiviteit en kwaliteit van de processen en uitvoering.

Niet alleen onze gemeente, maar alle gemeenten die deelnemen aan de Sociale Recherche (Hilversum, Wijdmeren, Diemen, HBEL, Gooise Meren) hebben in de huidige arbeidsmarkt moeite met de formatie voor handhaving in het Sociaal Domein. Samenwerken op gebied van handhaving kan een oplossing zijn, net als een mogelijk toekomstig samengaan van handhavers met de Sociale Recherche. Ook op het gebied van de Sociale Recherche zijn bewegingen merkbaar; ook daar biedt opschalen meer stabiliteit. Er heeft een verkenning plaatsgevonden met de naastgelegen regio Baarn e.o..We onderzoeken de mogelijkheden verder in 2023.

Daarnaast onderzoeken wij in samenwerking met de regiogemeenten en de Regio aanpassingen en verbeteringen in preventie en fraudebestrijding bij de Wmo en de Jeugdwet. De keten van handhaving kan daarbij worden versterkt en verankerd in de samenwerking tussen consultants, handhavers, de Sociale recherche, de Regio en partnerorganisaties.

In 2022 zijn vanuit de regionale samenwerking mogelijke aanpassingen en verbeteringen geformuleerd. De conclusies en aanbevelingen worden in 2023 opgenomen in het regionale programma Gezondheid & Ondersteuning. Van daaruit vindt in 2023 verdere inventarisatie plaats van de mogelijke aanpassingen en verbeteringen als ook over de kosten en formatie.

2. Uitvoering van handhaving

Wmo en Jw

2.1 Inleiding

Wij werken samen met de andere gemeenten in de Gooi en Vechtstreek bij de inkoop van de individuele maatwerkvoorzieningen Wmo en Jw. Deze samenwerking is belegd via de Regio. De Regio is als Toezichthouder ook bevoegd voor de controle op rechtmatigheid van de declaraties op het gebied van Zorg in natura (Zin).

Zin en PGB's

De meeste Wmo en Jw-voorzieningen worden beschikbaar gesteld via Zin. De aanvrager (i.c. de zorgbehoevende inwoner) ontvangt geen geld, maar krijgt rechtstreeks de geïndiceerde zorg aangeboden. Deze zorg wordt geleverd door een regionaal gecontracteerde (en gecontroleerde) zorgaanbieder. Slechts een klein deel van de zorg wordt geboden via Persoonsgebonden budgetten (PGB's), waarbij de zorgbehoevende (of namens hem/haar een beheerder⁶) een budget ontvangt om zelf zorg in te kopen.

Tegengaan van misbruik

Het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik van de zorgvoorzieningen op grond van de Wmo en de Jw is in de afgelopen jaren Gooise Meren meer op de kaart gezet. Er is door o.m. actieve inzet vanuit Gooise Meren een brede samenwerking in de regio opgezet met de omliggende gemeenten, zorgkantoren, Sociale Verzekeringsbank (SVB), met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). De consultants Wmo/Jw zijn bekend met de toezichthouder (de Regio) en hebben trainingen gevolgd inzake fraude-alertheid.

Vormen van misbruik

Bij misbruik of oneigenlijk gebruik bij de Wmo en de Jw kan het gaan om het verstrekken van onjuiste informatie, declaratiefraude of misbruik van een persoonsgebonden budget (PGB). Declaratiefraude door de zorgaanbieder betekent dat niet geleverde zorg wel in rekening wordt gebracht. Dit kan ook plaatsvinden bij een PGB. Het geld wordt dan niet (volledig) besteed aan het doel (het inkopen van de benodigde zorg).

In de meeste gevallen wordt gefraudeerd door de zorgaanbieder of door de PGB-beheerder. Maar ook komt het voor dat de zorgbehoevende zelf een rol speelt in het plegen van fraude. Het kan zijn dat de zorgbehoevende persoon dat doet onder druk vanuit de frauduleuze aanbieder, enerzijds middels 'beloning' (bijvoorbeeld in de vorm van cadeautjes zoals huishoudelijke apparatuur) en anderzijds middels intimidatie ('als u niet meewerkt dan kunnen wij aan u geen zorg meer leveren').

Binnen de Wmo zijn er met name risico's bij 'begeleiding' en 'beschermd wonen' in combinatie met een PGB, omdat dit complexe en intensieve vormen van ondersteuning zijn. Daarnaast zijn er risico's bij het PGB voor huishoudelijke hulp, omdat de zorgverlener vaak uit het sociale netwerk van de PGB-houder (zorggebruiker) komt.

2.2 Juridisch kader

In de Wmo en de Jw staan regels voor het voorkomen en bestrijden van fouten en fraude. Daarnaast moeten gemeenten hiervoor regels opnemen in hun verordeningen. De gemeente Gooise Meren heeft dat gedaan in de Verordening Wmo 2018 en de Verordening Jeugdhulp 2019.

---

⁶ Een beheerder is een persoon die het PGB-budget beheert wanneer de zorgbehoevende het budget niet zelf kan beheren.

In deze verordeningen staat dat het college toeziet op naleving van de regelgeving en steekproefsgewijs controleert of de verstrekte voorzieningen worden gebruikt of besteed ten behoeve van het doel waarvoor ze verstrekt zijn. In de verordeningen zijn ook de inlichtingenplicht alsmede bevoegdheden tot heronderzoek, intrekking, beëindiging en terugvordering opgenomen.

2.3 Toezichthouder

Binnen de Wmo hebben gemeenten de wettelijke plicht om een toezichthouder voor (1) de rechtmatigheid en (2) de kwaliteit aan te stellen.

Ad (1)

Het toezichthouderschap rechtmatigheid voor Zorg in nature is belegd bij de Regio. Het toezichthouderschap rechtmatigheid voor PGB-dossiers is belegd bij de bestuurlijke handhavers en de sociaal rechers van de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein. Met de Verordening Jeugdhulp 2019 heeft Gooise Meren dit ook geregeld voor de Jeugdwet.

Ad (2):

Controles op (zorg)kwaliteit van de zorgaanbieders zijn georganiseerd binnen de Regio vanuit het regionale inkoop en het contractbeheer. Toezicht op de kwaliteit bij de Jeugdwet ligt bij de landelijke Inspectie gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Een overzicht hoe in Gooise Meren het toezicht bij de Wmo en de Jw is ingericht staat in onderstaand schema.

Wet	ZIN / PGB	Toezicht Rechtmatigheid	Toezicht Kwaliteit
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Zorg in natura (ZIN)	Regio	Regio
	Persoonsgebonden budget (PGB)	Sociale recherche en handhavers	Regio
Jeugdwet (Jw)	Zorg in natura (ZIN)	Regio	Inspectie gezondheidszorg en Jeugd
	Persoonsgebonden budget (PGB)	Sociale recherche en handhavers	Inspectie gezondheidszorg en Jeugd

2.4 Preventie

Herkennen van signalen

De consulenten zijn opgeleid om signalen en de grootste frauderisico's te kunnen herkennen. In elke fase van het proces kunnen er signalen zijn die aanleiding kunnen geven voor nader onderzoek. Als voorbeelden worden genoemd:

- zorgbehoevenden die geen eenduidige antwoorden geven;
- aan een zorgverlener die zich nadrukkelijk met de inhoud van de aanvraag bemoeit en de zorgbehoevende afschermt;
- signalen vanuit het IKZ of de SVB.

Fraudesignalen worden voorafgaand aan eventueel verder onderzoek besproken met/overgedragen aan handhaving en/of de Sociale Recherche.

Deskundigheidsbevordering

Het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving biedt verschillende congressen en trainingen aan en voor toezichthouders Wmo en Jw en de consulenten. Gooise Meren is in 2019 de eerste gemeente binnen de regio geweest die toezicht op de Wmo/Jw actief vorm heeft gegeven en een bijdrage heeft

geleverd aan het fraudebewustzijn in de regio. Actuele ontwikkelingen worden actief gevolgd en in de uitvoeringspraktijk ingebracht.

2.5 Controle

Fraudesignalen

Fraudesignalen kunnen binnenkomen bij de USD, handhavers en de Sociale Recherche. In- of externe fraudesignalen worden geregistreerd. Er vindt afstemming plaats over het oppakken van het signaal. Na beoordeling op onderzoekwaardigheid wordt bepaald of handhaving het signaal zelf in onderzoek neemt of dat het signaal in handen wordt gesteld van de Sociale Recherche. Vanuit de VNG is er een ondersteuningsteam fraudesignalen (OTF) om gemeenten te adviseren over de aanpak van een concreet (complex) fraudesignaal binnen de Wmo en de Jw.

De gemeente Gooise Meren is sinds 2020 aangesloten bij het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ). Alle fraudesignalen worden aangemeld bij het IKZ, waarna de signalen worden getoetst bij de diverse partners, zoals de Nederlandse Zorg Autoriteit (NZA), Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), belastingdienst, Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) en anderen.

Quickscan PGB-aanvragen

Handhaving is betrokken bij het aanvraagproces PGB. Alle nieuwe PGB-aanvragen bij Wmo en Jw worden door handhaving gescreend waarbij gekeken wordt naar de rechtmatigheidsaspecten van de aanvraag. Deze werkwijze is gelijk aan het aanvraagproces voor een uitkering op grond van de P-Wet en IAOW/Z. Als de betrokken cliënt niet zelfstandig het zorgbudget kan beheren dan wordt dat gedaan door een PGB-beheerder. In alle gevallen wordt deze persoon door de consulenten gesproken over de beoogde taken en verantwoordelijkheden. Zo nodig wordt ook de toezichthouder hierbij betrokken.

Controle betalingen PGB's

De Sociale Verzekeringsbank is belast met de rechtmatigheidscontrole op PGB betalingen. De gemeente is belast met controle op de levering van zorg. Het werkproces PGB binnen de Wmo en de Jw is ingericht in samenspraak met handhaving, om zoveel mogelijk fraude te voorkomen en preventieve maatregelen te treffen.

Contractbeheer zorg in natura

Zorg in natura voor de Wmo en de Jw kopen wij regionaal in. Het regionaal inkoop- en contractbureau is belast met het contractbeheer en -management van regionaal ingekochte voorzieningen. Het toewijzen van voorzieningen en het declareren op deze toewijzingen verloopt via het regionale Digitaal Leef Plein (DLP). De Regio is belast met rechtmatigheidscontroles op declaraties, waarbij wordt getoetst dat niet meer geld wordt gedeclareerd dan is toegewezen.

2.6 Opsporing

De toezichthouders (lokaal en regionaal) zijn in samenwerking met de Sociale Recherche en de VNG alert op risicofactoren binnen de zorg. Het wordt steeds meer duidelijk dat er malverserende zorgaanbieders zijn (in landelijke media 'zorgcowboys' genoemd) die door misbruik van wet- en regelgeving rondom zorg zichzelf verrijken. Zie ook paragraaf 1.7 (pag. 9) over de aanpak van adresfraude en ondermijning.

De landelijke justitiële Aanwijzing Sociale Zekerheidsfraude (de richtlijn voor de sociale recherche) voorziet niet in de opsporing van zorgfraude. Dat wil niet zeggen dat de sociaal rechercheurs geen strafrechtelijk onderzoek kunnen instellen, voor zover het gaat om 'commune delicten' zoals valsheid in geschrifte of samenloop van zorgfraude met uitkeringsfraude. Dit onderzoek kan worden gedaan in opdracht van de officier van justitie. Tegelijkertijd is de Inspectie SZW belast met het verrichten van strafrechtelijk onderzoek naar declaratiefraude (bij zowel zorg in natura en persoonsgebonden budgetten). Het gaat hierbij meer om de georganiseerde fraude met een omvangrijker en complex karakter.

=====

BIJLAGE

Jaarbeeld 2022

In deze bijlage beschrijven wij het fraudebeeld en lokaal verrichte taken in 2022. Hierin is niet opgenomen de eigenstandige verslaglegging van de Sociale Recherche en de Regio van de daar belegde taken op gebied van toezicht en handhaving binnen het sociaal domein. Zie ook de voetnoot op pagina 4.

Fraudebeeld Participatiewet 2022

Coronapandemie

De coronapandemie is ook in het jaar 2022 nog van invloed op de werkzaamheden van Handhaving. Door de beperkende maatregelen zijn weinig huisbezoeken afgelegd; dit gebeurde alleen bij hoge uitzondering. Ook hebben geen groepsvoorlichtingen plaatsgevonden. Wel zijn inwoners individueel goed geïnformeerd over hun rechten en plichten die behoren bij het ontvangen van een uitkering.

Controles

In 2022 zijn er door inkomensconsulenten i.s.m. de lokale handhavers zo'n 220 quickscans (controle van nieuwe P-wet uitkeringsaanvragen) uitgevoerd. Met deze controles worden dossiers goed beoordeeld op mogelijke onregelmatigheden en fraude-signalen om het recht op uitkering vast te stellen. In 2022 zijn van de nieuwe aanvraagdossiers 56 dossiers extra gecontroleerd omdat getwijfeld werd aan de rechtmatigheid.

Daarnaast hebben zo'n 60 onderzoeken plaatsgevonden op basis van signalen. De Sociale recherche heeft bij 10 dossiers medewerking verleend in het beoordelen daarvan. Signalen kunnen binnenkomen vanuit contacten met (interne) afdelingen, met externe partijen (o.m. de politie), via meldingen en uit bestandskoppeling met het Inlichtingenbureau (zie ook op pagina 7). Daaruit komen gemiddeld 60 mutaties per maand binnen. Gemiddeld twee daarvan worden nader onderzocht omdat gegevens niet overeenkomen met wat bij ons bekend is.

Besparingen door handhaven

De Handhavingsinzet bij nieuwe uitkeringsaanvragen en bij signalen resulteren in afwijzingen, aanpassingen en beëindigingen van uitkeringen, hetgeen tot besparingen leidt. Een exact bedrag is daarbij niet te berekenen, omdat niet bekend is of iemand later terugkomt en dan in omstandigheden verkeert waardoor wel recht op een uitkering bestaat.

Om wel een indicatie te kunnen geven en een (fictief) besparingsbedrag te berekenen hanteren wij bij de calculatie een gemiddelde duur van 1 jaar uitkering met een bedrag van € 12.000 per jaar. De inzet van handhaving heeft ertoe geleid dat in 84 gevallen een uitkering niet is toegekend of is beëindigd. In 2022 werd aldus een bedrag van afgerond EUR 875.000 bespaard, waarbij gerekend is met 75% volledige uitkering en 25% gedeeltelijke uitkeringen.

Themacontrole – in samenwerking met Sociale Recherche

In 2022 is geen themacontrole uitgevoerd maar is gewerkt aan de voorbereidingen van een themacontrole in 2023. Dit betreft een pilot onder de titel 'Ken je klant', in een samenwerking van handhaving, de USD-consulenten en de Sociale Recherche. Het gaat om het verrichten van onderzoeken naar de situatie van klanten die al wat langere tijd niet zijn gesproken. Zie ook paragraaf 1.3 / pagina 8.

In 2022 zijn voorbereidingen getroffen, zoals het opzetten van de pilot, het ontwikkelen van werkinstructies, rapportages, klantbrieven en aanpassingen aan het ICT-systeem om opgehaalde informatie te kunnen administreren en verwerken.

Onderzoeken Sociale Recherche

In 2022 heeft de SR in 10 complexe dossiers die door lokale handhaving waren gedetecteerd medewerking verleend in het beoordelen. De controles hebben in 7 gevallen geleid tot een beëindiging van de uitkering. Dit heeft een besparing betekend van € 50.000. Daarnaast zijn 3 mogelijk frauduleuze zaken nader onderzocht. Deze onderzoeken hadden o.a. betrekking op een mogelijke gezamenlijke huishouding. In de onderzochte gevallen is geconstateerd dat er geen sprake is fraude en dat de uitkering rechtmatig wordt verstrekt.

Terugvordering en boetes

Eind 2022 waren er 276 terugvorderingsdossiers (dit is een opgeteld aantal over de jaren; een groot aantal dossiers blijft een aantal jaren actief wanneer het terugbetalen tijd nodig heeft). Bij de P-wetuitkeringen stond eind 2022 € 140.446,- geboekt als terugvorderingen. Voor de IOAW/IOAZ-uitkeringen is het terugvorderingsbedrag € 546,-.

In 2022 zijn er geen dossiers geweest waarbij kon worden aangetoond dat de inlichtingenplicht is geschonden. Er zijn derhalve geen boetes opgelegd.

Fraudebeeld WMO en JW 2022

Deskundigheidsbevordering

De consultants hebben een training fraude-alertheid gevolgd. Op basis van deze training en de rol van de toezichthouder is er een duidelijke verandering tot stand gebracht bij beoordelingen en controles op de aanvragen van voorzieningen. Ter bevordering van deskundigheid hebben overleggen plaatsgevonden op casusniveau met de Regio als Toezichthouder kwaliteit.

Controle PGB's

In het jaar 2022 werd evenals in voorgaande jaren zo'n 10x zorg middels een Persoonsgebonden budget (PGB) toegekend. Sinds 2019 is gewerkt aan de voorkant van het PGB-proces en aan het fraude-alert maken van de consultants. Het gehele PGB proces is aangepast en is kritischer geworden. In 2022 waren geen fraude/terug-vorderingsdossiers bij de WMO- en de Jeugdwet-PGB's.

Er is in ook in 2022 gekeken naar de rol van de PGB-beheerder in relatie tot de zorgbehoevende (cliënt) en de zorgverlener. De PGB-beheerder is de persoon die namens een cliënt het budget beheert indien de cliënt daartoe niet is staat is. In alle gevallen waarin sprake is van een PGB-beheerder, wordt deze door de consultants gesproken over beoogde taken en verantwoordelijkheden. Wanneer er aanleiding is wordt ook de toezichthouder betrokken.

Zorg in Natura

De Regio is verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole op de Zorg in Natura (ZIN). De Regio werkt met de gemeente (de toezichthouder rechtmatigheid) nauw samen omdat wanneer de rechtmatigheid niet goed gaat de kwaliteit vaak ook niet goed gaat. Anders gezegd: wanneer een zorgverlener fraudeert (financieel/administratief) kan het zijn dat er ook geen goede zorg wordt geboden. We houden elkaar op de hoogte van signalen. Bij huisbezoeken verricht door de toezichthouder kwaliteit (Regio) gaat in een aantal gevallen ook de toezichthouder rechtmatigheid (vanuit de gemeente) mee.

=====